

PROTOKOL ZA ZAŠČITO OTROK

Slovenska filantropija (v nadaljevanju SF) se je zavezala spoštovanju in promociji otrokovih pravic, delovanju v dobrobit otrok ter varovanju in zaščiti otrok pred vsemi oblikami nasilja.

Ta protokol je nastal z namenom zagotavljanja najvišjih standardov profesionalnega in osebnega vedenja za preprečitev ravnanj, ki škodujejo otrokom v kakršnih koli okoliščinah med njihovo udeležbo v dejavnostih in programih SF.

Protokol za zaščito otrok SF temelji na:

- Konvenciji ZN o otrokovih pravicah (19. člen),
- Splošnem komentarju št. 13 (2011) Odbora ZN za otrokove pravice – pravica otroka do zaščite pred vsemi oblikami nasilja,
- Ustavi Republike Slovenije (56. člen),
- Kodeksu etičnih načel v socialnem varstvu,
- Zakonu o preprečevanju nasilja v družini,
- Standardih za zaščito otrok koalicije Keeping Children Safe,
- Protokolu za zaščito otrok organizacije l'Albero della Vita.

Protokol za zaščito otrok SF je obvezujoč za:

- zaposlene SF;
- sodelavce SF: vse tiste, ki delujejo v imenu SF, kot so prostovoljci, praktikanti, pripravniki, svetovalci, trenerji in zunanji izvajalci storitev za SF;
- zaposlene in prostovoljce partnerskih organizacij SF, ki sodelujejo v programih SF, v katere so vključeni otroci.

OPREDELITVE POJMOV¹

Otroci

Za namen tega protokola pomeni beseda otrok v skladu s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah vsako osebo mlajšo od 18 let.

Nasilje je fizično, psihično (psihosocialno) in spolno nasilje nad otroki v obliki zlorabe, zanemarjanja ali izkoriščanja, kot neposredno ali posredno dejanje ali opustitev dejanja, ki ogroža ali škoduje otrokovemu dostojanstvu, fizičnemu, psihološkemu ali socialnemu položaju, ali otrokovemu razvoju.

¹ Pojmi (z izjemo pojma trgovina z ljudmi) so povzeti po Strokovnih smernicah za obravnavo nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (Ministrstvo za zdravje, 2015).

Zloraba

Po definiciji Svetovne zdravstvene organizacije zajema zloraba ali trpinčenje otrok vse oblike slabega ravnanja, telesnega in/ali čustvenega nasilja, spolne zlorabe, zanemarjanja, izkoriščanja, izpostavljanja otroka, ki ogroža ali dejansko škoduje otrokovemu zdravju, preživetju, razvoju ali dostojanstvu, v okviru odnosa, ki obsega odgovornost, zaupanje in moč (WHO Consultation on Child Abuse and Neglect, 1999).

Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile, ki povzroči bolečino, strah ali ponižanje ne glede na to, ali so nastale poškodbe. Fizična zloraba otrok vodi do resnične ali potencialne telesne poškodbe zaradi ravnanja ali opustitve ravnanja.

Psihično nasilje je ravnanje, s katerim povzročitelj nasilja povzroči pri otroku strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske. Psihično nasilje nad otrokom je stalen vzorec verbalne zlorabe, čustvene zlorabe, ravnanja in vplivov, ki otroku dajejo občutek, da ni vreden, ljubljen, zaželen.

Čustvena zloraba je prisotna takrat, kadar niso izpolnjene otrokove potrebe po naklonjenosti, potrditvi, doslednosti in varnosti.

Spolno nasilje so ravnanja s spolno vsebino, v katera je otrok prisiljen in/ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena. *Spolna zloraba* pomeni vključevanje otrok v katere koli spolne aktivnosti odrasle osebe ali osebe v poznejšem razvojnem obdobju od otroka.

Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar starši, skrbniki ali tisti, ki so kako drugače dolžni skrbeti za otroka, opuščajo dolžno skrb za otroka, ustrezno njegovi starosti, razvoju in individualnim značilnostim. Zanemarjanje se kaže kot nezadovoljevanje osnovnih otrokovih potreb, kar privede do resne oškodovanosti ter negativno vpliva na zdravje in razvoj otroka.

*Trgovina z ljudmi*² pomeni novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča ali sprejemanje oseb zaradi izkoriščanja z grožnjo, uporabo sile ali drugimi oblikami prisile, ugrabitvijo, goljufijo, prevaro, zlorabo pooblastil ali ranljivosti ali dajanjem ali prejemanjem plačil ali koristi, da se doseže soglasje osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo. Izkoriščanje vključuje vsaj izkoriščanje prostitucije ali drugih oblik spolne zlorabe oseb, njihovo prisilno delo ali storitve, suženjstvo ali podobna stanja, služabništvo ali odstranitev organov. Soglasje žrtve trgovine z ljudmi o nameravanem izkoriščanju se ne upošteva, če so bila uporabljena sredstva, navedena v prejšnjem stavku. Novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča ali sprejemanje otrok zaradi izkoriščanja se šteje za trgovino z ljudmi, tudi če ne vključuje navedenih sredstev.

² Protokol za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (Uradni list RS, št. 48/2004 z dne 30. 4. 2004).

NAČELA

Otroci uživajo posebno varstvo in skrb.

Vsi otroci imajo enako pravico do zaščite pred zlorabami in drugimi oblikami nasilja.

Organizacije so dolžne skrbeti za otroke, s katerimi pridejo v stik, ki jih vključujejo v svoje programe in na katere ima delovanje organizacije neposreden ali posreden vpliv.

Vsak posameznik je odgovoren za dobrobit otrok in njihovo zaščito.

Pri vseh zadevah, v katere so otroci vključeni, ali ki nanje vplivajo, zlasti v primerih, kadar so otroci žrtve nasilja, kot tudi v vseh ukrepih preprečevanja nasilja nad otroki, so otrokove koristi glavno vodilo.

V vseh zadevah, ki zadevajo otroke, se spoštuje njihova pravica do svobodnega izražanja mnenja, tehtnost izraženih mnenj pa se presoja v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo. Opolnomočenje ter participacija otrok morata zasedati osrednje mesto v strategijah in programih za skrb in zaščito otrok.

CILJI

- Zaposlene, sodelavce in partnerske organizacije SF obvestiti o vseh vidikih zaščite otrok ter o vseh postopkih povezanih s preprečevanjem, razkrivanjem ter ukrepanjem v zvezi z zlorabami in drugimi oblikami nasilja.
- Zaposlenim, sodelavcem ter partnerskim organizacijam SF zagotoviti ustrezno podporo pri izpolnjevanju njihovih vlog in obveznosti v povezavi z zaščito otrok.
- Vsem otrokom, ki so vključeni v dejavnosti in programe, ki jih SF direktno izvaja ali podpira, zagotoviti zaščito pred zlorabami in drugimi oblikami nasilja, pristojnim organom pa prijaviti vse primere, ki vzbujajo sum in skrb glede varnosti otrok v skupnostih, v katerih delujemo.

IZVEDBA

Zaposleni, sodelavci ter partnerske organizacije SF so dolžni spoštovati Protokol za zaščito otrok SF ter upoštevati in izvajati naslednje aktivnosti:

Ozaveščati in posredovati informacije

- zagotavljati ustrezno informiranost zaposlenih, sodelavcev in partnerskih organizacij SF o Protokolu za zaščito otrok SF, Kodeksu ravnanja (Priloga 1) ter Pritožbenem postopku (Priloga 2);
- promovirati otrokovo dobrobit ter varovati otroke pred zlorabami in drugimi oblikami nasilja ter spodbujati odprto in svobodno komunikacijo o vseh zadevah povezanih z zaščito otrok;

- določiti jasne vloge in odgovornost v zvezi z izvrševanjem in spremljanjem spoštovanja Protokola za zaščito otrok SF, Kodeksa ravnanja ter Pritožbenega postopka;
- zagotavljati informiranost otrok in njihovih staršev/skrbnikov o pravici otrok do odraščanja brez zlorab in drugih oblik nasilja, do svobodnega izražanja in upoštevanja otrokovega mnenja ter o možnostih pritožbe.

Preventivno delovati

- upoštevati visoke strokovne standarde med postopkom izbire zaposlenih, sodelavcev ter partnerskih organizacij SF;
- zagotavljati ustrezno usposabljanje na temo zaščite otrok za zaposlene in sodelavce SF;
- zagotavljati pripravo ter implementacijo programov, ki bodo zmanjšali tveganje za škodovanje otrokom, ki bodo vključeni v dejavnosti in programe SF ali na katere bo imelo delovanje organizacije neposreden ali posreden vpliv;
- vzpostaviti prostor za zaposlene, sodelavce ter partnerske organizacije SF, ki delajo neposredno z otroki, z namenom odprte in svobodne komunikacije o vseh dejavnostih SF, ki se posredno ali neposredno nanašajo na zaščito otrok;
- promovirati varno, svobodno ter odprto okolje, v katerem se otroke spodbuja k razpravljanju o stvareh, ki jih zadevajo in njihovih pravicah ter izražanju mnenj in stališč.

Delovati in ukrepati

- seznaniti zaposlene, sodelavce ter partnerske organizacije SF s postopki obveščanja in ukrepanja v primerih suma in skrbi glede varnosti otrok ter vsake zlorabe ali druge oblike nasilja nad otrokom;
- zagotavljati otrokom prijazne mehanizme prijave, da bodo lahko otroci varno in z zaupanjem prijavili trpinčenje, zlorabo ali druge oblike nasilja;
- zagotavljati najvišje možne stopnje zaupnosti obravnave in preiskovanja vsakega primera zlorabe ali drugih oblik nasilja nad otrokom ter vsakega suma in skrbi glede varnosti otrok;
- preiskati vsak sum kršitve Protokola za zaščito otrok SF in Kodeksa ravnanja s strani zaposlenih, sodelavcev ter partnerskih organizacij SF; preiskava ima lahko za posledico sprožitev disciplinskega postopka, prijavo pristojnim organom ter takojšnjo prekinitev pogodbe o zaposlitvi, dogovora o prostovoljskem delu ali partnerskega sporazuma;
- predvideti vse potrebne ukrepe za zagotavljanje zaščite otrok in njihove varnosti v primerih suma ali dokazane zlorabe oz. drugih oblik nasilja in za prijavo pristojnim organom;
- redno revidirati Protokol v skladu s povratnimi informacijami ter izkušnjami.

PRILOGA 1: KODEKS RAVNANJA ZA ZAŠČITO OTROK

Kodeks ravnanja navaja smernice o etičnih in primernih standardih ravnanja ter opredeljuje sprejemljivo in nesprejemljivo vedenje odraslih do otrok. SF smatra vsa ravnanja, ki škodujejo otrokom in vse oblike nasilja nad otrokom za nesprejemljivo vedenje. Vsako obliko nesprejemljivega vedenja, ki ni v skladu s Kodeksom ravnanja, je treba prijaviti mentorju oz. direktno nadrejenemu ter kontaktni osebi za področje zaščite otrok.

Dovoljeno ravnanje:

- Vse otroke obravnavajte enakovredno in se do njih vedite spoštljivo.
- Spodbujajte in spoštujte otrokove izjave ter stališča.
- Dejavnosti načrtujte tako, da bodo dejavniki tveganja za škodovanje otrokom čim manjši.
- Razvijte posebne ukrepe/nadzor za zaščito mlajših ter posebej ranljivih otrok pred zlorabo in drugimi oblikami nasilja s strani vrstnikov in odraslih.
- Pri delu z otroki uporabljajte nenasilen in pozitiven pristop.
- Otroke in njihove starše/skrbnike informirajte o njihovi pravici do prijave vsake skrb vzbujajoče situacije ter načinu, kako to storijo.
- Zagotovite zaupnost podatkov o otrocih in njihovih družinah.
- Zagotovite prisotnost ali bodite na očeh druge odrasle osebe, kadar ste v stiku z otrokom.
- Pridobite pisno soglasje otroka in staršev/skrbnikov pred fotografiranjem, snemanjem ali pridobivanjem osebnih podatkov v namen izvajanja dejavnosti SF. Pojasnite otrokom in njihovim staršem/skrbnikom, na kakšen način bodo fotografije, posnetki ali podatki uporabljeni.
- Zagotovite, da fotografije in posnetki prikazujejo otroke na dostojen in spoštljiv način, identiteto in občutljive osebne podatke pa obravnavajte z zaupnostjo.
- Sume ali obtožbe zlorabe in drugih oblik nasilja nad otroki, ali vedenje, ki je v nasprotju s Protokolom za zaščito otrok SF ter Kodeksom ravnanja, takoj prijavite mentorju oz. direktno nadrejenemu ter kontaktni osebi za področje zaščite otrok. Kontaktna oseba za področje zaščite otrok o prijavi takoj obvesti izvršno direktorico ter sodeluje pri obravnavi in postopku.

Nedovoljeno ravnanje:

- Neenaka, krivična ali pristranska obravnava s favoriziranjem posameznih otrok na račun ostalih otrok.
- Slabo ravnanje, zloraba ali druga oblika nasilja ter ravnanje, ki druge izpostavlja tveganju za zlorabo in druge oblike nasilja.
- Diskriminacija, žaljenje, poniževanje, podcenjevanje, sramotenje ali kakšna druga oblika čustvene zlorabe otrok (tj. neprimerno govorjenje, pripovedovanje vsebin in prikazovanje slik, ki so žaljive, diskriminatorne, ponižujoče ali seksualne narave, z otrokom ali v njegovi prisotnosti).
- Pretepanje ali druga oblika fizičnega napada na otroke.
- Vedenje na spolno provokativen način ali vpletanje otrok v kakršno koli obliko spolne dejavnosti.

- Dostopanje do vsebin z otroško pornografijo ali ustvarjanje tovrstnih vsebin.
- Dotikanje otrok na neprimeren, nepotreben ali na kulturno nesprejemljiv način.
- Dopuščanje ali sodelovanje v ravnanju z otroki, ki je nelegalno, nevarno ali drugače neprimerno.
- Najemanje otrok za opravljanje dela, ki je neprimerno za njihovo starost ali razvoj, posega v njihovo izobraževanje ali prostočasne dejavnosti ali jih izpostavlja tveganju za poškodbe.
- Biti sam z otrokom v kakršnih koli okoliščinah, ki bi lahko sprožile pomisleke pri drugih.
- Otrok naj ponoči nikoli ne spi v sobi odrasle osebe ali v isti postelji z odraslo osebo (razen v primeru predhodne privolitve otroka in njegovih staršev/skrbnikov).
- Izvajanje dejavnosti, ki jih otroci lahko izvajajo sami, kot so oblačenje, kopanje ter negovanje.
- Nagovarjanje oz. spodbujanje otroka k neprimernemu vedenju.
- Uporaba računalnika, mobilnega telefona, kamere ali druge tehnologije v namen izkoriščanja ali nadlegovanja otrok.
- Fotografiranje, snemanje ali pridobivanje osebnih podatkov, če tako ne zahtevajo dejavnosti SF.
- Objavljanje podatkov, vsebin, fotografij ali posnetkov brez predhodne odobritve mentorja, neposredno nadrejenega ali izvršne direktorice.
- Objavljanje podatkov, vsebin, fotografij ali posnetkov, ki bi lahko ogrozile otroka ali njegovo družino.
- Objava neuradnih podatkov, vsebin, fotografij ali posnetkov o otroku na zasebnih spletnih straneh ali družbenih omrežjih.
- Vabilo otroka na dom brez predhodnega privoljenja staršev/skrbnikov in pooblastila mentorja oz. neposredno nadrejenega.
- Delo z otrokom ali prevoz otroka brez predhodnega privoljenja staršev/skrbnikov ter pooblastila mentorja oz. direktno nadrejenega, razen v nujnih primerih kadar je ogrožena varnost otroka.
- Delo z otrokom pod vplivom drog ali alkohola.
- Ignoriranje okoliščin, ki vzbujajo sum in skrb glede varnosti otrok, ali neprijava suma kršitve ali kršitve Protokola za zaščito otrok SF ter Kodeksa ravnanja mentorju oz. direktno nadrejenemu ter kontaktni osebi za področje zaščite otrok.

Kontaktna oseba za področje zaščite otrok na SF
--

Marina Uzelac: 00 386 1 430 12 88; marina.uzelac@filantropija.org

PRILOGA 2: PRITOŽBENI POSTOPEK

V primeru, da uporabniki niso zadovoljni z izvajanjem programa oz. želijo izraziti nestrinjanje, se lahko obrnejo na strokovnega vodjo programa. Uporabnikom je na voljo dvostopenjski pritožbeni postopek. Uporabniki so tudi obveščeni, da so izvajalci programa dolžni izvajati program po načelih Kodeksa etičnih načel v socialnem varstvu in možnosti ugovora po 94. členu Zakona o socialnem varstvu. Uporabnike o možnosti in načinu pritožbe ob vstopu v program ustno seznanijo strokovni delavci. Postopek pritožbe visi na vidnem mestu v prostorih, kjer potekajo aktivnosti in je objavljen na spletnih straneh Slovenske filantropije.

1. Na prvi stopnji ima uporabnik/ca ali njegov/a zakoniti/a zastopnik/ca možnost naslovitve pisne pritožbe na vodjo Slovenske filantropije (izvršno direktorico). Vodja ji/mu na to poda pisni odgovor, v katerem predlaga rešitev oziroma poda pojasnilo. V kolikor s pojasnilom oziroma s predlagano rešitvijo ni zadovoljen/zadovoljna se lahko na drugi stopnji ponovno pisno pritoži na upravni odbor Slovenske filantropije, ki pritožbo preda v reševanje častnemu razsodišču. Častno razsodišče odloča po postopku predpisanem v 18. členu statuta Slovenske filantropije.

2. Če uporabnik ali njegov zakoniti zastopnik z ugovorom ne uspe ali še vedno ni zadovoljen s storitvijo ali z delom ter s postopki izvajalca, lahko na podlagi 105. člena Zakona o socialnem varstvu vloži zahtevo ali pobudo za izredni inšpekcijski nadzor. Zahteva se vloži na naslov: Inšpektorat Republike Slovenije za delo – Socialna inšpekcija, Verovškova 64a, 1000 Ljubljana.

3. Uporabnik ali njegov zakoniti zastopnik ima v primeru nezadovoljstva pri nudenju storitve možnost podati pripombe, mnenje in predloge tudi: Socialni zbornici Slovenije, Ukmarjeva ulica 2, 1000 Ljubljana, da oceni morebitno kršitev Kodeksa etičnih načel v socialnem varstvu.

4. Kadarkoli je o vlogi uporabnika ali njegovega zakonitega zastopnika odločeno z upravno odločbo, lahko uporabnik ali njegov zakoniti zastopnik vloži pritožbo oz. ugovor v skladu s pravnim poukom, ki je v njej naveden. Enako lahko uporabnik ali njegov zakoniti zastopnik ravna tudi takrat, ko pristojni organ o njegovi vlogi ni odločil v zakonitem roku.

Uporabnikom, ki v programu delujejo tudi kot prostovoljci, je na voljo tudi Etična komisija. Etična komisija je neodvisen organ, sestavljen iz predstavnikov različnih prostovoljskih organizacij, ki deluje samostojno in ni del društva. Pritožbe oziroma pridobitev mnenja, stališča so možne tudi neposredno na Etično komisijo, o čemer so obveščeni vsi uporabniki.

PRILOGA 3: IZJAVA O ZAVEZANOSTI

Od zaposlenih SF, njenih sodelavcev ter partnerskih organizacij se pričakuje, da bodo prebrali Protokol za zaščito otrok SF, Kodeks ravnanja in Pritožbeni postopek ter podpisali zavezo spoštovanja in upoštevanja načel, smernic ter postopkov navedenih v omenjenih dokumentih.

Izjava o zavezanosti Protokolu za zaščito otrok SF ter Kodeksu ravnanja

Podpisani/-a, _____, sem prejel/-a, prebral/-a ter razumel/-a Protokol za zaščito otrok SF, Kodeks ravnanja ter Pritožbeni postopek. Strinjam se z načeli, smernicami ter postopki, navedenimi v omenjenih dokumentih, ter se zavežem, da jih bom pri svojem delu spoštoval/- a in upošteval/-a.

Razumem, da lahko ima neupoštevanje Protokola za zaščito otrok SF ter Kodeksa ravnanja za posledico sprožitev disciplinskega postopka, prijavo pristojnim organom ter takojšnjo prekinitev pogodbe o zaposlitvi, dogovora o prostovoljskem delu ali partnerskega sporazuma.

Izjavljam, da mi ni bil izrečen varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja ali obveznega zdravljenja odvisnosti ali prepovedi opravljanja poklica, dela ali dolžnosti, ki je v zvezi s področjem opravljanja dela z otroki. Zoper mene ni bil uveden kazenski postopek in/ali nisem bil pravnomočno obsojen/-a za kaznivo dejanje zoper življenje in telo, spolno nedotakljivost ali za protipravno pridobitev premoženjske koristi. Prav tako ne poznam razloga, zaradi katerega bi me kdo smatral za neprimerno/-ega za delo z otroki.

_____ (Ime in priimek)

_____ (Naziv delovnega mesta/funkcija)

_____ (Podpis)

_____ (Datum)